

SCIENTOLOGI
DENS HISTORISKE
MORFOLOGISKE
RAMME



Dario Sabbatucci
Professor i religionshistorie
Universitetet i Rom
Rom, Italien

12. december 1983

SCIENTOLOGI
DENS HISTORISKE
MORFOLOGISKE
RAMME

SCIENTOLOGI
DENS HISTORISKE
MORFOLOGISKE
RAMME

INDHOLD

I.	Introduktion	1
II.	Doktrinindhold	2
III.	Rituelle skikke	5
IV.	Afsluttende bemærkninger	7

SCIENTOLOGI DENS HISTORISKE MORFOLOGISKE RAMME



Dario Sabbatucci
Professor i religionshistorie
Universitetet i Rom
Rom, Italien

12. december 1983

I. Introduktion

Scientologi er en ”profetisk” religion, som er kommet til verden ud fra den karismatiske grundlægger L. Ron Hubbards lære. L. Ron Hubbard indtager den plads Gautama, Buddhaen, indtager i buddhismen, Kristus i kristendom og Muhammed i islam (nutidens tre store religioner). Til forskel for Kristus og Muhammed hævdede Hubbard ikke at være en guddommelighed, eller at han havde fået en guddommelig åbenbaring. Som Gautama hævdede hr. Hubbard at være et menneske, som havde opdaget en vej til åndelig oplysning, frelse og frihed.

L. Ron Hubbard udgav i 1950 en vellykket bog *Dianetics: The Modern Science of Mental Health* (*Dianetik: Den moderne videnskab om mental sundhed*). Bogen lovede ”selvrealisering” (eller realisation af ”statisk liv”) som værn mod den ydre verdens frustrationer (kaos). Den indeholdt aksiomer understøttet af socio-antropologiske, historisk-religiøse og filosofisk-religiøse argumenter. Det er en kendsgerning, at ud fra denne bogs succes opstod der en religion, Scientologi, hvorunder Hubbards Dianetik nu er underordnet. Man bør ikke lade sig narre af den videnskabelige forudsætning, som navnet ”Scientologi” kommer af. Det er en moderne religion, som blot i kraft af at være moderne (eller passende for nutidens mennesker) præsenterer sig som videnskabelig. I denne henseende vil jeg anføre to lignende sager, om hvis religiøse beskaffenhed der ikke hersker nogen tvivl: Bahaism i den islamiske verden og Christian Science i den kristne verden.

Bahaisme startede en gang i forrige århundrede; den fik sit navn fra dens grundlæggeres titel, *Baha'Ullah* ("Guds glans"), som allerede havde været tilhænger af babisme, en religiøs bevægelse i det muhamedanske Persien. Blandt bahaismets vigtigste soteriologiske principper er foreningen af videnskab og religion.

Christian Science blev grundlagt omkring slutningen af forrige århundrede af den amerikanske profet Mary Baker Eddy. Denne religion stammer fra psykosomatisk lægekunst. Som det er tilfældet med Hubbards populære bog om "mental sundhed", startede Christian Science også med en populær bog skrevet af Eddy og udgivet i 1875 under titlen *Science and Health [Videnskab og sundhed]*. "Sundhed" er det samme som "frelse" for disse profetforfattere, som på denne vis mere eller mindre genoptager det latinske begreb "salus".

Det første scientologiske religiøse fællesskab blev grundlagt som kirke i 1954 under navnet Church of Scientology of California. På denne måde blev religionen fuldkommengjort, idet den organiserede sig ifølge den kristne kirkemodel. Scientologi kirkerne bredte sig til forskellige byer i den engelsktalende verden (Canada, Australien, Sydafrika, England og De forenede Stater), såvel som i Frankrig, Tyskland, Danmark, Holland, Italien og Sverige. Scientologiske missioner og kirker nåede også frem til andre europæiske lande (Belgien, Østrig, Irland) og lande uden for Europa (Japan, Korea, Indien, Israel, Mexico).

II. Doktrinindhold

1. I kristen kultur kaldes hele doktrinen angående de fundamentale religiøse værdier teologi, fordi alt står i forhold til Gud og hans vilje. Her står udtrykket og begrebet Scientologi i stedet for "teologi". I stedet for at være studie (logi) af Gud (teo) har vi her studie (logi) af viden (sciento-). Men i begge tilfælde er det rette mål for denne viden det absolutte; faktisk er denne "viden" absolut. Skønt den tilsyneladende kræver undersøgelser og anvendelse, er den åndelig og transcenderer empirisk viden om det fysiske univers, selvom den menes at være i stand til at kunne foretage et indgreb i det.

Scientologis doktrinindhold stammer fra den tendens til at skue ind, som også findes i den kristne forskning af "Gud i dig selv", som er så typisk for mystiske opstande. Et anliggende med Scientologi Kirken – udtrykt i dens konstitutive handling i Californien – er, at: "Det bedste bevis på Guds eksistens er den gud, som mennesket finder inde i sig selv." Dog er den udtrykkelige og underforståede model for Scientologis indvendige søgning at finde i den vediske religions fremgangsmåder, som begyndte med meditation over *Upanishader*.

Upanishad-modellen er udtænkt på følgende måde: Universets substans, *brahman*, identificerer sig selv med menneskets substans, *atman*, så mennesket kan kontakte universet gennem erkendelse af sin egen *atman* uden at behøve at henvende sig til guderne, som i en hvilken som helst polyteistisk religion repræsenterer selve universet i dets forskellige former og aspekter. I Scientologi finder vi i stedet for atmanen *thetanen*, der fungerer som den ”uforanderlige essens” og transcenderer enhver mulig form.

2. Opfattelsen af thetanen er fundamental for Scientologi troen, i lige så høj grad som sjælen er det for den kristne tro. Men fordi det er nødvendigt at skelne mellem thetan-begrebet og sjælebegrebet, skabte Scientologi et nyt ord, *thetan*, som et ord der passer bedre til en ny religion.

Det nye ord er svar på to modsatte behov: 1) at opnå fuldstændig fornyelse, fri fra nogen som helst semantik; således et ikke-eksisterende ord uden nogen som helst mening i noget eksisterende sprog; 2) begrænsning af det vilkårlige i opfindelsen, således at det nye ord ikke ville være meningsløst, selv hvis det ikke betød noget i de eksisterende sprog. Alt i alt var det ønsket at give det nye ord en nødvendighedsartikel, som kunne overvinde muligheden for kunstfærdighed. Valget faldt på det græske bogstav *theta*, som ikke betyder noget, når det står alene. Det er også det første bogstav i *Theos* (Gud) og i *Thymos* (sjæl), og det er blevet valgt til rod for et ord, som rent fonetisk ligner den indiske *atman*.

Den morfologiske forbindelse mellem atman og thetan, som vi rent objektivt ville skønne skyldes derivering af det andet udtryk fra det første, ses i stedet for af Scientologi som en indisk foregribelse af det hubbardianske begreb; således at vi i Scientologi bøgerne finder: ”Det evige uforgængelige selv (atman) i *Upanishaderne* er en tidligt udviklet foregribelse af det scientologiske begreb thetan.”

3. Scientologi følger *Upanishad*-modellen med det mål at skue indad for at finde et korrekt forhold mellem selvet og universet: ”Lidt efter lidt, mens thetanen udvikler sig i viden om sig selv, tiltager denne evne til at komme i sympatisk forhold til de universelle kræfter (dynamikker), som fungerer på skabelsesniveauet (til forskel fra eksistensniveauet, hvor thetanen bliver genkendelig).”

Der er otte *dynamikker*, og de er tilskyndelser til overlevelse for individet som sig selv; gennem seksualliv og familien; gruppen (strækkende sig fra lokalsamfund til nationalitet); menneskeslægten; livsformer (omfattende dyr og planter); det fysiske univers; det åndelige

univers – symboliseret ved bogstavet *theta* som i *thetanen* eller det åndelige væsen; og det Højeste Væsen.

4. Fra forholdet mellem thetanen og de otte dynamikker opstår der psykosomatiske, etiske, paravidenskabelige og rituelle følger. Udtrykt i Scientologi forstås de sympatiske forhold som en reduktion af kaos til en ordentlig realitet repræsenteret af thetanen. Vi kunne forstå det hele udtrykt historisk-religiøst ved at finde den typiske funktion for enhver religion ved at tildele en metahistorisk værdi til de historiske realiteter. Her som andetsteds er målet med metahistorisk ”at være” at overvinde det kaotiske historiske ”at blive” – historie i sig selv set som en personlig historie, en nationalhistorie, menneskeslægten historie, naturhistorie, overnaturlig historie (verdens skabelse, Skaberens virke, hans indgriben i det skabte). Alle disse ”historier” fanger og ødelægger det individ, som ikke forstår at orientere sig selv (og at orientere dem), fordi thetanen har mistet bevidstheden om sig selv. Men når thetanen har nået sin fulde bevidsthed, kommer alt i orden igen med de følgende konsekvenser:

Psykosomatiske konsekvenser: Thetanen forårsager mental og fysisk sundhed, idet den giver den bedst mulige styring til kroppens og psykens aktivitet.

Etik: Thetanen dirigerer familieforhold sammen med sociale og generisk menneskelige forhold.

Videnskabelig: Thetanen belyser videnskabelig og teknologisk forskning på alle felter. Bortset fra den tekniske og videnskabelige frembringelse begunstiger den også artistisk og litterær frembringelse. Læreren Hubbard ophøjes både som forfatter og som videnskabsmand, som især havde talent mht. sømandsskab, fotografering, musik, mineralogi, agronomi og kommunikationssystemer.

Fra dette synspunkt kan vi bemærke, hvordan parallellen med *Upanishaderne* bliver bragt til dens yderste konsekvenser: Tantrismen, det endelige produkt af denne religiøse udvikling, lover kræfter, som vi i forhold til tid og miljø ville definere som ”magiske”; Scientologi lover kræfter, som vi kalder artistisk-litterære eller videnskabelige eller teknologiske; men i begge tilfælde kan man tale om den mystiske åbning af verden for enhver indgriben af det væsen, som i sig selv har opdaget den mystiske evne til at gribe ind.

III. Rituelle skikke

1. Den teoretiske formulering af thetanen har også rituelle konsekvenser. Med alle forbehold kunne vi tale om en sand og virkelig thetan-kult, idet vi tager i betragtning, at thetan-begrebet er det begreb, der gør Scientologi enestående. Med andre ord: Liturgiske formaliteter, religiøse ritualer, præster, symbolisme osv. udgør alle det, vi kunne definere som tilbehør sammenlignet med thetanen, hvor ritualer af erkendelse af thetanen ("auditering" som jeg omtaler senere) er fundamentalt. Dette "tilbehør" kan vi også anse som ganske enkelt lånt fra den kristne religion, selvom Scientologi har en tendens til "komparativ religion".

Disse er i virkeligheden ikke to forskellige rødder, fordi "komparativ religion" blot er den ubevidste reduktion af ikke-europæiske eller præ-kristne kulturudtryk forud for det kristne, religiøse motiv (i det mindste ifølge Hubbards brug af udtrykket "komparativ religion"). Med hensyn til det orientalske billede af det religiøse emne, som fremhæver thetanen (én selv) i stedet for Gud eller nogen som helst ekstramenneskelig magt, bliver Scientologi også valideret og fundet at være legitim i en fænomenologisk forstand både på grund af den "guddommelige" karakteregenskab, som gives til thetanen (som i hvert fald er supermenneskelig), og på grund af de formelle og betydelige analogier, som eksisterer med andre (især orientalske) religioner og med selve kristendommen.

I hvert fald omfatter Scientologi ritualer også skikke til navngivning (i stedet for dåb), bryllupper og begravelser, foruden de skikke hvis mål er at anerkende thetanen og dens universelle, symbolske forhold (auditering især og til dels kirkeceremonien).

2. Auditering er rent fænomenologisk et initieringsritual, selvom det praktiseres på alle niveauer af Scientologi religionen. Det er indgangsritualet for Scientologi, hvor man først får viden om thetanen. Den *subjektive* bedømmelse i Scientologi kan være forskellig fra den *objektive* bedømmelse af den religiøse fænomenologi; faktisk foretrækker Scientologis litteratur at beskrive auditering som noget, der snarere er "pastoral rådgivning" end et ritual, til sammenligning med den kristne religion; mere lig en åndelig rådgivers handlinger (selvom det er inden for det katolske skriftes verden) end det mere "sakramentale" af en præst. Dette er, fordi alle skal være i stand til at kende sig selv som thetan, og til at realisere dette rent subjektivt. Processen minder svagt om psykoanalytisk behandling, men scientologerne foretrækker at sammenligne den med Zen-praksis.

Auditeringsritualet udføres i ”møder” med fastlagt længde (ritual som vi sagde). Præsten kaldes en ”auditor”; den, som bliver auditeret, hedder en ”præclear”. Terminologien baseret på auditering fjerner så meget som muligt af følelsen af indvielse fra ritualet, som hvis det i stedet for et initieringsritual drejede sig om en uformel rådgivning, ganske vist rensende. Betegnelsen for den initierede kommer op igen i meningen af ordet ”præclear” – en som endnu ikke er clear, men higer efter at blive det.

Initieringen er gradvis, som i de gamle, mystiske religioner og selv i kristendommen, hvor fuldkommenhed indtræffer gradvist: Døb, konfirmation, nadver for eksempel; ligesom indtræden i kristendom med dens konfirmation og adgang til den pastorale nadver, som også rent fysisk forener det menneskelige legeme med Kristi legeme.

Processen med at bringe en fra det første niveau af præclear til clear-niveauet og videre opfattes som en befrielsesproces (”release”), og ”release” er betegnelsen for den person, som er i færd med at gennemføre denne proces. Hvert trin i processen kaldes en ”grad af release” op til clear-tilstanden.

Clear er ”helgenen” eller aspiranten til ”helligdom”, som scientologerne foretrækker at sammenligne med den buddhistiske arhat (den ”ærede”) og bodhisattva, den som har opnået Buddhisme, men som forbliver i verdsligheden for at hjælpe andre at nå den. Men clear forstås også i analogien med en ”computer” i den forstand, at han har opnået evnen til at løse ethvert problem lidenskabsløst, hvis alle data er givne. Billedet af computeren bruges overalt i Scientologis skrifter – hvor Scientologi defineres som ”rumalderens religion”.

De taler også om ”elektrometeret” opfundet af Hubbard, som vi kan betragte som et liturgisk instrument, der tilhører den moderne tid, som er karakteriseret af elektronik. Det er en elektronisk måleanordning, som objektivt indikerer det åndelige arbejde og den deraf følgende grad af frigivelse, som opnås af en præclear i løbet af et auditerings-møde.

3. Det religiøse ritual, som finder sted i Scientologi kirkerne, er ikke særlig anderledes end ritualerne i de forskellige protestantiske kirker, som virker i Amerika. Scientologerne viser sig ikke enestående så meget i formatet som i indholdet. Scientologi prædikenen, som udgør ritualets kerne, påtvinger intet dogme, den truer heller ikke med straf, der minder om helvede; det er en slags rationel redegørelse. Den udskifter dogmer med Hubbards aksiomer, og den eneste ”trussel” er ”helvede i livet”, som stammer fra ikke at have brugt Scientologi principper. Scientologi ritualer indeholder også en anmodningsbøn, den formelle henvendelse til et overmenneskeligt bestemmelsessted som man tror er i stand

til at opfylde anmodningerne. Denne handling, som anbefales af de liturgiske håndbøger i Scientologi, henvender sig til universets skaber om 1) at gøre alle mænd i stand til at nå en forståelse af deres åndelige natur og til at få kendskab til universets skaber med det formål at opnå ”fuldkommen frihed” (denne bøn hedder ”Bøn om fuldkommen frihed”); 2) at bevare menneskerettighederne så at alle må tro og tilbede frit og være fri for krig, fattigdom og nød. Bønnen ender med et ”Amen”, hvor Gud udtrykkeligt nævnes: ”Må Gud lade det være så.”

4. Hverken brylluppet eller begravelsen, som forekommer i forskellige former i Scientologis liturgi, stammer fra thetanens teoretiske behov. Kun i det ritual, hvor den nyfødte får et navn, og som indtager samme stilling som dåben i den kristne religion, finder man i Scientologi litteraturen en funktion, som står direkte i forhold til thetanen.

Det følgende er tekstens begrundelse for ritualet: ”Hovedformålet med navngivningsceremonien er at hjælpe thetanen til at orientere sig selv. Han har overtaget sin nye krop for ganske nylig. Han er klar over, at det er hans, og at han betjener den. Men han har aldrig fået noget at vide om kroppens identitet. Han ved, der er temmelig mange voksne kroppe omkring ham, men han har ikke fået at vide, at der er særlige personer, som vil tage sig af hans krop, indtil den er tilstrækkelig udviklet til, at han selv kan håndtere den fuldstændigt.” Det er med andre ord et ritual til at præsentere thetanen for hans krop, hans forældre, gudforældre og menigheden.

5. På linje med dens religiøse natur har Scientologi antaget særegne symboler – f.eks. Scientologi korset som bæres af præsterne, og som hænger i kirkerne – som øjeblikkeligt lader en vide, at det drejer sig om en religion.

IV. Afsluttende bemærkninger

Formålet med den nærværende rapport er at besvare det historisk-religiøse videnskabelige spørgsmål, om Scientologi bør betragtes som en religion under alle omstændigheder. Den handlede ikke om en vis mangel på det ”guddommelige” og ”eskatologi”, heller ikke om tilstedeværelsen af kodificeret etik eller om en reformpolitik. Det er fordi, hverken manglen eller tilstedeværelsen af disse karakteristikker tjener noget formål med hensyn til videnskabelig bedømmelse.

Da han grundlagde sin religionsvidenskab, ekskluderede E.B. Taylor ”troen på en højeste guddom eller på dom efter døden” fra definitionen af religion. Hvad dette angår, kan vi tilføje,

at i tilfældet med Scientologi er der ingen nedsættende udeladelser, men udeladelser som opbygger en religiøs struktur, som i virkeligheden transcenderer både teologi og kristen eskatologi.

Til belysning af dette vil jeg give et eksempel på en særlig afvigelse fra den traditionelle, eskatologiske linje: Med begrebet af thetanen som et udødeligt væsen, som ligger fuldstændig udenfor begrænsningerne af en historisk periode eller af en livstid, har en eskatologisk diskussion om "dommedag" overhovedet ingen mening.

Afslutningsvis er det, der gør, at Scientologi kan anerkendes som en religion, for det første, at den ligner andre religioner (hvilket allerede er fastslået i denne rapport). Yderligere, især i belysning af den vestlige skelnen mellem det "samfundsmæssige" og det "religiøse", alt, som siges eller gøres i Scientologi, kan og skal der kun være en mening med i vor kultur, hvis det forstås som en religion.

Således besvarer denne aktuelle rapport ethvert muligt juridisk spørgsmål ved utvetydigt at erklære, at Scientologi er en religion – baseret på dens teoretiske indhold med et frelsende element; på dens ritual som ikke har noget at gøre med historie; på dens profetisk, missionerende impuls; og på den kirkelige organisation som blandt andet afgør dens eget forhold til organiseringen i de stater, hvor den er velkommen blandt indbyggerne.

DARIO SABBATUCCI

12. december 1983